

Spis treści

Wstęp 7

CZĘŚĆ PIERWSZA: MARZENIE SENNE I NATURA

Księga pierwsza: Między dniem a nocą 21

Romantyzm i wiek XVIII 23

Rozdział pierwszy: Kopcąca świeczka (Georg Christoph Lichtenberg) 29

Wygnaniec w czasie – Wstydlivy mistycyzm i umiłowanie nicości – Sennik – Notatnik snów

Rozdział drugi: Ziemi labirynt (Karl Philipp Moritz) 41

I. Psychologia marzenia sennego: Niespokojny żywot – „Magazyn” – Niebezpieczeństwa marzeń sennych

II. Wylewanie się snu do realnego życia: Anton Reiser – Moritz i Maurice de Guérin – Odczuwanie rzeczywistości, nazwy krain, pamięć: Moritz i Proust – Otchłanie metafizyki – Zabawa i ironia: Neron jak dziecko – Życie życiem ciętym – Marzenie Senne i Rzeczywistość

III. Życie śnione: Andreas Hartknopf – Dzieciństwo, poprzednie życie – Życie terazniejsze jest snem – Nieudana idylla – Moritz jako romantyk

Księga druga: Marzenie senne, natura i ponowne zjednoczenie 69

[„Oglądający spektakl wszechświata i włączony w jego życie...”] 69

Rozdział trzeci: Renesans się odradza 72

Renesans i okultyzm; nieznan Filozof – Mag Północy i zejście do piekieł – Herder: wyobraźnia i dynamizm życiowy – Goethe i wizja estetyczna – Nowe nauki

Rozdział czwarty: Jedność kosmiczna 86

Sylwetki filozofii romantycznych – Jedność a istnienie oddzielone – Biegunowość, rytm i liczba – Dusza uniwersalna – Kondycja ludzka: mikrotheos – Człowiek, odkupiciel Natury

Rozdział piąty: Nocne strony życia 98

Psychologia romantyczna: zmysł wewnętrzny, wizja poetycka, ekstaza – Wiedza o duszy – Nieświadomość – Sen i jawa – Marzenie Senne, miejsce naszego włączenia w życie kosmiczne – Poetycka pewność marzeń sennych – Zaślubiny Dnia i Nocy

Księga trzecia: Eksploracja nocy 113

Rozdział szósty: Metafizyka marzenia sennego (Ignaz Paul Vital Troxler) 113

Nieprzejednany Helweta – Prebergsonizm: Życie – Antropologia i antropozofia – Nieświadomość i inna Świadomość – Mistyka kontemplacyjna

Rozdział siódmy: Symbolika marzenia sennego (G. H. von Schubert) 128

- I. – Prostuduszny filozof: Złoty Wiek, momenty kosmiczne, pragnienie śmierci – Przeżycia i Nocny aspekt nauk przyrodniczych
- II. – Symbolika marzenia sennego: Pozostałości języka pierwotnego – Sen, Poezja, Mit – Poezja i jej sny ironizują życie – Humor Natury – Kompensacja – „Część wstydliva” – Ambiwalecja snów
- III. – Chrześcijańska ewolucja Schuberta: Przekształcenia i poprawki – Historia Duszy – Wielkość i upadek Marzenia Sennego – To inne światło

Rozdział ósmy: Mit nieświadomości (Carl Gustav Carus) 153

- I. – Malarstwo romantyczne i filozofia natury: Caspar David Friedrich i pejzaż romantyczny – Carus jako malarz i estetyk – Bóg-Natura: „Enteizm” – Dusza i Idea
- II. – Nieświadomość absolutna i nieświadomość względna: Nieświadomość i Pamięć – Nieświadomość zbiorowa, dziedzictwo ancestralne i uczucie
- III. – Marzenie Senne, Nieświadomość i Świadomość boska: Stan snu, stan czuwania i marzenie senne – Sny prorocze – Najwyższa ekstaza i najwyższe zadanie ducha.

[„Od czystej psychologii do metafizyki”...] 177

CZĘŚĆ DRUGA: MARZENIE SENNE I POEZJA

Księga czwarta: Niebo romantyczne 183

[„Przywołuję znajome twarze”...] 183

Rozdział dziewiąty: Mgławice i komety 188

Romantycy i ich poprzednicy – Poezja anakreontyczna – Herder, Märchen i marzenie senne – Goethe nie ufa nocy – Hölderlin i podarunki jutrzeńki

Rozdział dziesiąty: Hesperus (Jean Paul) 202

I. – Mistrz marzenia sennego: wielkie sny liryczne – Geografia Krainy Snów: świat in statu nascendi – Mieszkańcy – Miłość i trwoga – Koniec czasów

II. – Marzenie senne i egzystencja: Prywatne notesy i sny wywoływane – Od narodzin jaźni do metafizycznego doświadczenia śmierci – Przepracowywanie snu – Przeobrażenie świata i czułość

III. – Magia naturalna i wyobrażenia: Trzy eseje na temat snów – Jean Paul i romantyzm – Anioły dzieciństwa

Rozdział jedenasty: Gwiazda zaranna (Novalis) 230

I. – Błękitny kwiat: Henryk von Ofterdingen, marzenie senne i magia poetycka – Fragmenty na temat snów

II. – Doświadczenie nocy: Śmierć Sophii i samobójstwo filozoficzne – „Hic et nunc” – Wyobrażenia przeobraża świat – „Tajemnicza droga prowadzi do wnętrza” – Harmonia nieświadomości i świadomości prawdziwej – „Poezja jest rzeczywistością absolutną” – „Nasze- życie nie jest snem, lecz powinno nim się stać” – „Po cichu pragnę czuć zawsze”

III. – Marzenie senne, brama do życia mistycznego: Hymny do nocy i Pieśni duchowne

Rozdział dwunasty: Selene (Ludwig Tieck) 260

I. – Doświadczenie marzenia sennego: Zielony raj dziecięcych miłości – Nieświadomość, jej niebezpieczeństwa i jej skarby – Sny w życiu Tiecka

II. – Estetyka marzenia sennego: Lovell, czyli życie jest snem – Sternbald i „wytchnienie w piękniejszym świecie” – Märchen: błogosławieństwa i groza snów – Poczucie winy – Symbolika kolorów – Estetyka marzenia sennego i rezygnacja Tiecka

Rozdział trzynasty: Gwiazda polarna (Achim von Arnim) 285

I. – Arnim i Bettina: Tajemnica miłości spełnionej – Bettina: marzenie senne i sztuczność. – G. F. Daumer i dialog wewnętrzny

- II. – Wtajemniczenie psychologiczne Arnima: Literatura i prawda – Hrabina Dolores – Nieświadomość i pisanie automatyczne – Ludzka dwulicowość
- III. – Samotność poezji: dziedzic z Wiepersdorf – Wyobrażenia boi się swoich wytworów – Poezja i gra – Oracz niwy umysłu
- IV. – Feeria luster: Cudowność – Golem i mandragora – Zmagania upiorów – Dramat dramatów Arnimowych – „Zwierciadło przeźrocystości”

Rozdział czternasty: Ave Maris Stella (Clemens Brentano) 320

- I. – Obraz Maryi: „Anima naturaliter christiana” – Miłość i marzenie senne – Powieść Godwi: Matka i Violetta
- II. – Pejzaż wewnętrzny i marzenie senne: Baśnie – Stałe symbole poety
- III. – Romance o Wiecznym Różańcu: Mit mroku i światła – Sen Rosablanki – Symbolizm i arabeska – Biondetta – Głos otchłani i światło muzyki

Rozdział piętnasty: Lilia i wąż (E. T. A. Hoffmann) 357

- I. – Wąż grzechu: Groza i przejawy ducha – Bóg i Szatan – Diable eliksiry i sny
- II. – Marzenie senne i poezja: Maski – Marzenie senne i świat niewidzialny – Samotność
- III. – Miłość artysty: Poświęcenie Kreislera – Brama z kości słoniowej – Księżniczka Brambilla, czyli tryumf urody – Złoty garnek i konflikt z rzeczywistością – Płonąca lilia poznania poetyckiego

Rozdział szesnasty: Drogi mleczne i meteory 376

- I. – Eichendorff, czyli poeta szczęśliwy: Tajemna melodia serca i zaczarowana natura – Liryzm – Powieści
- II. – Heinrich von Kleist i kondycja ludzka: Kleist i romantyzm – Marionetki i geniusz tragiczny – Somnambulizm
- II. – Heine, czyli romantyzm porzucony: Powrót do psychologii – Marzenie senne i sarkazm: wymyślenie dysonansu

Księga piąta: Prowincje francuskie 395

[„Stara Germania, matka nas wszystkich”...] 395

Rozdział siedemnasty: Zwrot ku marzeniu 398

- I. – Sénancour: Dziedzictwo okultystyczne – Ekstaza i doznanie – Marzenie Obermanna i samotny wędrowiec
- II. – Charles Nodier: Świat mroczny i dramat osobisty – „Zjawiska senne” – Wróżka Okruchów i przeniesienie na płaszczyznę mitu

III. – Maurice de Guérin: Dusza, zwierciadło natury – Odgłosy wewnętrzne i rytm bytu – Odczucie źródeł – Rozmyślania nad śmiercią Marii

IV. – Marcel Proust: rozszczępienie „ja” i doznanie rzeczywistości – Wielki geniusz kontemplacji

Rozdział osiemnasty: Narodziny poezji 430

I. – Gérard de Nerval: „Kierować swoim snem, a nie poddawać się mu” – Podarunki snu ważne są też dla stanu czuwania – Chaos i jego orędownicy – Poezja zrodzona ze snów

II. – Victor Hugo: Trwałość i metamorfozy obrazów – Dzieło upiora – Mroczna czeluść i błękitne raje – Wejście w to, co zakazane – Wielki prymitywista

III. – Baudelaire: Poeta cywilizowany i pragnienie mocy magicznej – Sławienie „wielkich dni” – Czas i Wieczność

IV. – Mallarmé i Rimbaud: Inicjatywa słów, angelizm mallarmeński, czysta idea i nieobecność – „Ten Rimbaud bez serca”: bunt przeciwko kondycji ludzkiej – Złodziej ognia i zniechęcenie Prometeusza

V. – Symbolizm i poezja powojenna: Ucieczka w marzenie senne – Automatyzmy i poezja przypadku – Nierzeczywistość

Dusza i marzenie senne 473

Przypisy 485

Indeks osób 513

Od tłumacza 517